

Abonnement pour un an

300 piastres

Edition spéciale 500 piastres

Adresse:

"IDJTIHAD", Constantinople

Téléph. St. 865

XXIème ANNÉE

1926 Juillet 15 — No 208

اجتihad

IDJTIHAD

علمی، ادبی، اقتصادی مجموعہ

آبونمان : سنہ لکی [۲۴ نسخہ]

تورکیا ایچون ۲ ، خارج ایچون

۳ ، اعلا کاغذ لیبی ۵ ایرادیر .

ادارہ خانہ سی : جلال

جفال اوغلندہ « اجتihad ٹھوی »

تلفون : استانبول ۸۶۵

رستمینیکرمی ایرنجی اسنہ

نومرو ۲۰۸ - ۱۵ تموز ۱۹۲۶

کوکل شکواسی

چیرپنمه دن آرتق ، بقدم ، یورولدم ؛
آغلادم ، آرامد ، کوز یاشی بولدم ،
بوتون وفاسزلق وهیچک یولدم :
حقیقت زده در ، بیلمه یور الله

آلرم بوشلقدن ، قهقهه قایدی ،
دوشوندم ، دوشونجهم : بر شبهه یایدی ،
روحده شاشیردی ، داغله صایدی ،
شبهه می قلمدن سیلمه یور الله

امیدسزلیکری آتسه صاحدم ،
آغلادم ، بکله دم شاشیردم قاجدم
« یتر یایدیقلرک دیدم ال آچدم
دویمادی سه سیمی ، شبهه لی آله

روح ، میخلم ، عصیاندن سرای ،
شبهه در اینجده ، ایشله یی هر یای . . .
قورقودر سرایده ، بر صارارمش آی
نهدندر و نهدر ، بیلمه لی آله

— ۲ —

داغلی ، باغلی ، جانلری کزدم ،
هر درلو نغمه دن بر نوحه سزدم ،
بولدیم شبهه ییدی ، شبهه دن ، بزدیم
دنیا « هیچ » صافلایان ، بر قورو تابوت

روزکارلر ، دالغله ، قوشلر ، درویشلر .
بیلمه یور حق زده ، نهدر بوایشلر ،
کورور کلنلرده اعمی کیتمشلر
« ظالم بر تیاترو ، اوینایور معبود . . . »

جمعه = وان - 10 - حزین - 1926

یمور ارغاور حسین

عباس ، ذکاسی ، چالیشقانلغی و محکوم اولدینی قتل
جرمنک تحریک و تهورله وقوعه کلش اولماسی کیی سببلرله
حقارنده حسن ظن بسيله دیکم محبوسلرک برنجیسی ایدی .

علی الخصوص مدت محکومه سنک ثلثانه قرینی اکل
ایده رک برایی سنه صوکر سبیلی تخلیه ایدیه جککنه نظر آ
بویله برفرستدن استفاده ایله فرار ایتمک حماقتی ارتکاب
ایتمه جککندن امین اولقله برابر بر محکومک هر نه وسیله ایله
اولورسه اولسون سربست بیر اقلیماسی قانونه مغایر بر
حرکت اولدینی اصلا اونو تمامقله برابر بو حادثه جنائه
فاعللرینک بهمه حال دردست ایدله لرینی آرزو ایتدیکم ایچون
— پک اعلا دیدم بوکیجه کیت .

عباس ، بر آن ایچون اولسون بروقفه تردد کچیر دیکمی
آکلایه رق :

— امریکز باش اوستنه کیده میم ، دیدی ، فقط ،
بلکه لازم اولور موسی چاوشیده بنمله برابر کوندرسه کز
داها آی اولور .

موسی متصرفلق مقامنه مأمور غایت قوتلی وجسور
بر ژاندارمه ایدی .

عباس ، شوصورتله جسور و قوی بر ژاندارمه رفاقتنده
بولنه جنی ایچون فرار ایدمه مهیه جککنه خی تأمین ایتمک کیی
پک سریع بر اثر ذکا کوسترمش اولدی .

— موسانک برلکده کیتمه سنه بنجه لزوم یوقدر دیدم
فقط مادام که سن ایسته یورسک پک اعلا کیدیکز .

اوکیجه موسی و عباس کتدیله .

غالبا اوچ کون صوکر اموال مغصوبه برقاچ حیوانه
یوکلده لش اولدینی حالده مجرملرله برابر عودت ایتدیله .

قانونه مغایر اولان بو معامله می یازمقدن مقصدم بویله
حرکت ایتمه لرینی اداره مأمورلرینه توصیه ایتمک ده کیلدر .
وظیفه سنی تمامیه ایضا ایتمک ایسته یین بر اداره مأموری
ایچون وسائط موفقیت معدود و محدود اولمادیغنی اراؤه
ایچون بر مثال مقامنده یازیورم .

ابوبکر هازم

الله فکرینک مختلف دورلرده کی تلقیسی

I دوام - ماقبل ، 107 نجی نسخه ده

۸ — آله مفهومی دائما بحث تکوین Cosmogonie

ایله گرفت و مترج در . بر علت اول تحریسی خلقتک صورت
تکوینی ده برلکده دوشونمینی ایجاب ایتدیرمشدر . عالمه
الله یکدیگرینک لازم غیر مفارقی کیی کورونمکده در . اک
اسکی بشریتک تکوین فلسفه سنه حائد مدوناتنه دقت
ایدرسه ک مسبب الاسبابک عالمی منحصر آ یالکز لقدن بیزار
اولدوغنی ایچین یاراتان مهارتسز بر شخصیت کیی تلقی

ایتدیکارینه حکم ایتمه مک امکانز اولور. هند خرافاتنده
« تکوین بشر » شویله آ کلاتلشدر :

« بدایتده [آتمان Atmân] واردی و بر انسانه
بکزه وردی . اطرافنه باقدی. کندیسندن بشقه کیمسه یی
کوره مدی . ایلک سوزلرینی تلفظ ایتدی : بن ایم . (بن)
کله سی اورادن کلدی . بوسیدن در که بو کونه قدر بر دیگر یله
کوروشن کیمسه (بن) کله سیله کوروشور و طاشیدیغی
دیگر اسمی سویله مز. نهایت آتمان قورقدی. زیرا یالکز لقتدن
قورقوکلیر. دوشوندی: مادامک بدن بشقه بر کیمسه یوقدر،
او یله ایسه نه دن قورقالی؟ قورقو باشقه سندن کلیر. ممنون
ومطمئن اولمیدیغی حس ایتدی . زیرا: یالکز لقتدن کیمسه
ممنون اولماز ، ایکی اولمای آرزو ایتدی . کندیسندن
یکدیگرینی در آغوش ایدن برارک برقادین ماهیتی تحصله
باشلادی . بوسورتله کندی ماهیتندن ایکی یه آیریلدی .
بوو ایکی ، زوج و زوج اولدی . بوسیدن در که « یاغبا
والقیا - Yagma Valkya » زلردن هر بریمز یاریمز دیدی .
بویله جه ارک ماهیتنده کی بوشلق قادینله دولدی . و بونلر
برلشنجه انسانلر تولد ایتدی . [۸] »

بوراده کندی موجودیتندن بیله غافل بر معبودک
نهایت [ده قارت] طرزنده کندیسنی ادراک ایتدیکنی
کورویورز . هیچ شبهه یوق بو [آغان] یالکز لقتدن
مضطرب اولان کندی نفس بیکسمزدن بشقه برشی
دکلدر . [موردوین] لیلره عالمی شویله یاراتیلش فرض
ایدرلر: « بدایتده هیچ برشی یوقدی . یالکز شقای Chkaî
واردی . بونکله برابر اوهم واردی ، هم یوقدی . زیرا
کندیسنی هیچ کیمسه کورمه مشدی . دائماً یالکز قانسنندن
اضطرابی آرتدی . بواضطرابله ایچنی چکدرک نفس آلدی .
بوتفسسندن روزکار تولد ایتدی . کوزلرینی قرپدی .
دیشلرینی غیجراتدی . بوندن شمشک وصاعقه حصوله
کلدی . او، هر یرده موجود اولدیغی ایچین کزینه مه یوردی .
چونکه اوبالذات عالمدن قدیم ایدی . شقانک نه مبدأ و نه
منتها سی واردر، ارض ، سما ، ییلدیزلر ، الهلر ، انسانلر،

[۸] Bahmanades دن .

حیوانلر و حتی امجنه و شیاطین اونک امریله یاشار و اوکا
اطاعت ایدرلر . او عالم غیر مرئینک ده خالق در [۸] »
انسان ، آلهنه بر وحدت مطلقه اضافه ایده مدی .
موردوینلیرک شو تصورنده نقدر بشری بر اذا واردر .
ارضک اویوقلرنده ، ارضک ایریشیلمز شاهقه لری قارشیسندن
یالکز و عاجز قالان برانسان آنجق بویله متحسس و متأثر
اولور . آ کلاشلیور که انسانیت قدیمه ، حیات و جمادی
برایح صقینتسنی ، بر یالکز لحنی منع وازاله ایچین یاراتیلدی .
عد ایدورلر . نهایت واحد اکبری کندیلری کی
دوشونن و بوتون قوتلرینه رغماً اوهم ایچنده دمکندار
اولان بر حکمدار فرض ایدیلر . [ماقس موللر] ک
[ریغ و دادن] ترجمه ایدوب [قدیم سانسقریت تاریخ
ادبیاتده] ذکر ایتدیکی شو فکرلرد شایان دقتدر :
« وجود ، لاوجود و اقطار علویه موجود دکلکن ظرف
موجودات نه ایدی . صولرک مجمعی نره سیدی ؟ وهوانک
غیر قابل نفوذ عمق نره دهیدی ؟ قطعاً اولوم و لایموتیت
کوندوزک و کیجه نک مشعله لری یوقدی . فقط یالکز
کندیمی فکر خاصنک شدتیه نفس آلمسزین تنفس
ایدور . و مطلق صورتده کندیسندن بشقه برشی
طایمیوردی . اولاً ، ظلمتله ، ظلمتله محاط ایدی .
جو ، شعشعه سزدی . لکن وجود l'être کندینی حامل
اولان بوشلقده مستریح بولونویوردی . نهایت کائنات
اونک حرارت ذکاسی قوتیه تحصل ایتدی . فقط بوی
حقیق اولارق کیم بیلور ، بو وجودلر نره دن کلایلر ،
بوخلت نره دن نشئت ایتدی ؟ اونلری آلهلر وجوده
کتیدیلر . زیرا ، آلهلر ، بونلری وجوده کتیرمه یی پک
آرزو ایدیلرلردی . فقط هر شیشی بیلیمیه مقتدر اولاً ،
کندیمی نره دن کلشدی . بو قدر مختلف خلقتلرک نره دن
ظهور ایتدیکنی کیم بیله بیلر ؟ بوی بالذات خلقت درعهده
ایتمیه مقتدر اولابیلر ؟ یا بونلر موجود اولدوغی قدرده
معدوم ایسه لر ؟ ... اونی ده آنجق سمانک اک یوکسک
نقطه لرنده کوزلری ، اجرای حکم ایتدیکی عوالمک اوستنده
اولان بیله بیلر ... »

عینی افسانه نك تعاقبتدن انسان، موجودیتی آلهدن
زیاده شیطانہ مدیون کی کوزو نو پور: «انسانی یاراتمی
اك اول دوشون شیطاندر. فقط شیطان بالحق آلق
ایچین زرهیه مراجعت ایتمیش سه، قارشیمسه وحشی بر حیوان
چیمش، فقط نهایت آله ایدیه بیلدیکی بالحقه روح آرامش
بولامیش. بونك اوزرینه آق بابائی شقایك ال حاوولسندمه
یووا یامقی اوزره ستماره یوللامیش. آق بابا بوایشه تشب
ایدن کن حاوولو دوشمش وشیطان بو حاوولوی بالحقه شورنجه
حق تعالی Dieu suprême صورتندمه بر انسان وجوده
کیش...» هندك «باغوا تپورانا - Bagavata urana» منه
نظراً طوفان بر ایهانك اویوماسیدن بالاسیتفاده هایاغریوا
Hayagriva اسمندمه کی بر چنك کندیسیتی صومیه سندن
حصوله کیشدر. *نصحه سینه نه به دیات بک نشیند*
[اویانیشتاوه] - نظر آ ایسه: بر ایهامعیدی موجوداتدر
و بالکنزده فقط یالکنز ایکن قوتی یوقدر. یو آسیدن
متسلسلاً کندیسندن دون معبودلری کندینه یاردم ایچین
خلق ایتشد. *نصحه بایشله شاد به به به منتقش غایله*
۱۱ - بوتون بوافسانه لرك قسمت و حقیقی نه صورتله
تأویل ایدیلر سه ایدیه بن ذاتا حادثات واشتای طبعیه ده
زه بعضا یکدیگیرینه صفر و بعضا بمائل و مشابه اوله اعراض
ابراز ایتمکده درلر که انسان غیر اختیاری هر شیشه رایکدک
اسنادندن کنیدی آلامایور. هیت عمومیه سیمه بکولشه
طایماقندن عبارت اولان مصر دیننده [قنه ف ویا خاصه فیس] ك
روح له ماده یی تمشیل ایدن [اوزرس] ایله [ارزس] صورتیه
تحلی سی کلدان و آثورك رب العالمین اولقدن زیاده کندیلرینه
تخصیص ایتدیگیلری حبار و ظالم الهلری نفس ربانلرینه
احتراصات بشریه به مشابه مفکورله له تکثیر ایتدیگیلری
کی چینلیرك ذکای اعظم Grand Comble عد ایتدیگیلری
(قاو Tao) ده مثبت له منفی، معلومه مجهول، سی ایله
زریق کی یکدیگیرینه معا کس ایکی بن دین تکثیر ایدر.
زردشت دیند معبود اعظم (زروانا Zervana Akem)
بوتون وحدت مطلقه سه رغماً هم می واهمین کی ایکی
معا کس معبودله قدرت و وحدتی اکیال ایلر. دیگر
کتب سیموده تمماً عالمك خارجده قالان Exotéique
یهوا، بر خیل صفات بشریه ایله متصف در. اسلام وخرستیان

۹ - [وشیان] لر دخی عینی صورتله آلهی، تکمیل
موجوداتك صاحی اولوب سهارده اوتوران بر رئیس فرض
ایتدیلر. واونی کوزله دکل قلبه کورمه یه امکان اولدوغی
قبول ایتدیلر. اساساً عمومیتله تکمیل ادیان واعتقاداته
ذات الهی بصیرتله نفرس ایدیه بیلن بر موجودیت متعالدر.
هندلیرله نظراً (آنی Agni) کندی کندینه ظهور
ایتمز اونی «عقلی انسانلر، قلبلیرنك بسته له دیکی دعالرله
ذکر ایدرك کشف ایدمیلیرلر. زیرا او، آلهلرك ده
آلهی در. «آله یه در؟ سواله [ودانتا] نك ویردیکی
جواب صفات ذاته ونبوتیه الهیه نك تعبدادن عبارتدر.
فقط نتیجه اوله رق ویردیکی حکم شودر: «آله، اسمی
بر اسم اولان، و بر اسم اولمایان، واسمسر اولان، سما
وارضك منبعی در.» *نصحه سینه نه به دیات بک نشیند*

۱۰ - خلاصه، انسان ایلك دفعه خالق غیر مرئی
بروحدیت، ایکی اولقی آرزو سیمه وکلش بر واحد تصور
ایدن بو قدر عظیم مکنوناتك بر وجود یکانه طرفدن
اعمالیه عقل ایردیره مه مش اولحقلر که کندیلرینه بکنزه تدرکاری
معبودك اوله بعض یاردچیلر خلق ایتك صورتله مکنوناته
وجود ویردیکنی ظن ایتدیلر و بو ذهاب عصر حاضر
وجودیه سینه قدر مختلف شکلدره کندیبسنی کوسته ردی.
بونك بشری واجلاقی اولان دوشونوشی شو مثال یه کوزل
تایید ایدر:

«شقای، صمولرك اوزرندمه یالکنز قوش باقیشی
باقیوردی. دالغله تو کوردی. الهی صالیال طایغ حالندمه
بو بودی. و باستونیه بو طایغله اورو نجه شیطان ظاهر
اولدی. شیطان، شقایه سی قرده شک یاپ! «دیدی.
شقای: «قارداشم اول و برلکده عالمی یاپالم» دیدی.
نهایت شیطان، دکنلرك دینه دالوب بر ایکی چاقیل
دانه سنی کتیرمه سنی امر ایتدی. شیطان ایسبه خباثه
باشلادی. کتیردیکی چاقیلردن بر قاچ دانه سنی
آغزنده صاقلادی و متباقیسنی ویردی شقای چاقیلری
صوبه آتدی. وارض اولدی. فقط شیطانك آغزنده کی
چاقیلردمه سزعتله شیشیدی. بونك اوزرینه تو کورمه یه
مجبور اولدی. بوندن داغلر، وادیلر، اوچور و ملر و تکمیل
ارضك عارضه لری حصوله کلدی.»

مذهبنده ایسه معبود بوتون کمال سبحانسنه رغماً ملائک
ومقربینله برجزء تام تشکیل ایدن برامراطور مثابه سنده در.
۱۲ — هیچ شبهه یوق که، واضع دین اولانلر فکر لرینی
عوامه آکلاته بیلیمک ایچین بر طاقم تمثالی افاده لرله
بو قاریشیق لقلره سبب اولمشلر در مثلاً: «بودا بر زمان
طاوشان اولمش. حیوانلر آراسنده وعظ و نصیحتله
مشغول ایش بریارام کونی، لایق اولانه صدقه ویرمه لرینی
وعظ ایش، بوتون حیوانات راضی اولمش. فقط [آلنده
هیچ بریشی اولمایان صدقه ایسته یین اولورسه نه یامالی!]
دیمش. بودا: [کندیسنی ویرمه لی تا که آلی بوش
کیمه سین!] دیمش. بوسوزلری آله ایشتمش بودای
تجربه ایچین بر فقیر حالنه، کلش و صدقه ایسته مش اوده
کندیسنی کباب ایدوب و برمه یله جکنی سویله مش. آله
راضی اولمش. و بوسورتله طوپلانا آتسه بودا، بر صوغوق
صویه آتیلر کی آتیمش... [۱]» هند اخلاقنک
محتشم بر نمونه سی اولان شو مثاله بودانک جدأ طاوشان
اولمادیغی محققد. و بودانک یاشایوب وعظ و نصیحت
ایتدیغی حیوانلر ده، زماننک انسانلرندن بشقه برشی دکلد.ر.
خلاصه آله، سلسله اعصار ایچنده تحولاته اوغرایان
دینلرله متبادلاً تبدیل شکل و ماهیت ایتدی. اصل ابدیسی
دائماً باقی قالمق و فقط هیچ بر حقیقته ابتنا ایتمه مک اوزره
فکر بشری اشغال ایتدی.

حال بوکه اصل تحولاته اوغرایان، تکامل کچیره ن
ذهنمزدی. طرز تعقلمزنک تحولی نسبتنده آله ده بشقه
بر طرز وجود اکتساب ایتدی. شبهه سز که طاش دورینی
یاشایان بر پیغمبرله یکرمنجی عصرده بر انقلاب یاپان بر
فیلسوفک آلهی عینی دکلد.ر. یالکیز ایکیسنده ده موجود
اولان حالت روحیه عینی در. زیرا انسانه کبارز اولاراق
کندیسنی کوسته رن خالق و مخلوق، نفس شی. سبب
و نتیجه کی لایتغیرر ایکیلک واردر که ایلک دوشونندن
صوک دوشوننه قدر بو متعاقب مقوله لرله ربط افکار
ایتمکده بشقه چاره یوقدر. نقطه حرکت مثبت و معقول
اولدوغی حالده، مع الاسف واصل اولونان نتیجه قیمتسزدر.
بز اساطیرک بو صورتله تأویل قبول ایدن ابتدائی تلقیناتندن

عرب اریاننده

منتخب فقره لر

بر اختیاره :

- بتون کیجه ایکله یورسک. نه دن شکایت ایدیورسک؟
- سکسانلک یاشدن .

معاویه :

- آرا کزده کی یابانجی یی نه ایله تعریف ایدرسکز؟
- بورالی اولمایان آدمه یابانجی دیرز .
- خیر، یابانجی او دکلد.ر. یابانجی بتون دوستلری
وطانیدق لری اولمش اولان کیمسه در .

امویلردن (عبدالملک بن مروان) :

- قاچ یاشنده سکز ؟
- اولومک دیش بیله دیکی بر چاغده، ۶۳ یاشنده یم.

(ابرش کلی) هشام بن عبدالملکک حضورینه کیر .
(هشام) باشی طاز بر آدم ایدی . بر بربر اونک
صاچلرینی کسوردی . (هشام) الی باشی اوزرینه سورهرک:
— هیچ بر پسپایه نک باشی بویله طاز اولمی
ممکنمیدر؟ (ابرش) بربرک باشی آچار . اونک ده باشی
طاز چقار .

شوکتآب! بو آدمک باشی ده می اصالت ونجابتدن
بویله طاز اولمش ؟

بیوک ادبادن (جاحظ) ک قاپوسنی چالمش.ر. ایچیدن:

- کیمسین ؟
- بنم .
- بنم نامنده بر کیمسه طانیایورز، دیرلر و قاپوی
آچارلر .

زیاده فلسفه یه استناد ایتدی کمز جهته آله مفهوم مطلقنک
مدونات فکریه ده کی موقع و قیمتی آنجاق کله جک بر
مقاله ده تدقیق ایده جکزر .